

PAŃSTWOWA RADA OCHRONY PRZYRODY

THE STATE COUNCIL FOR NATURE CONSERVATION

Ministerstwo Środowiska, ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa

TEL.: (+48) 22 57 92 017, FAX: (+ 48) 22 57 92 730, SEKRETARIAT@PROP.MOS.GOV.PL

PROP/KOZ-KOR/2016-10

Warszawa, 14 kwietnia 2016 r.

OPINIA

w sprawie konieczności uregulowania zasad restytucji organizmów na potrzeby ochrony gatunków w Polsce

Komisje Państwowej Rady Ochrony Przyrody ds. Zwierząt i ds. Roślin wyrażają przekonanie, że w celu zapewnienia skutecznej ochrony rodzimej przyrody oraz efektywnego wykorzystania dostępnych na ten cel środków należy możliwie pilnie dokonać przeglądu wszystkich prowadzonych programów, uwzględniających reintrodukcję lub zasilenie populacji zagrożonych gatunków. Na podstawie wyników tego przeglądu oraz w oparciu o aktualną wiedzę naukową, należy opracować i wdrożyć zestaw zasad i procedur dotyczących przygotowywania opiniowania, zatwierdzania i monitorowania tego rodzaju działań prowadzonych w Polsce.

UZASADNIENIE

Reintrodukcja i zasilenie populacji zagrożonych gatunków to obecnie jedna z istotnych i coraz częściej stosowanych metod ich ochrony. Są one często najbardziej skuteczną metodą zapobiegania procesom wymierania gatunków. Jednak pochopne, źle zaplanowane lub nieuwzględniające aktualnej wiedzy działania mogą też przynieść skutek odwrotny. Wiedza zdobyta w wyniku badań obejmujących pełne zasięgi geograficzne gatunków, w tym rozwój badań genetycznych, a także doświadczenia z realizacji programów o różnej skali, pozwoliły na wypracowanie zarówno ogólnych zaleceń dotyczących prowadzenia takich działań, zebranych w *IUCN Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations* (2013), jak i zaleceń szczegółowych, dotyczących różnych grup organizmów. Kierowanie się tymi zasadami zwiększa szanse powodzenia i zmniejsza ryzyko spowodowania nieodwracalnych strat. Rozwój wiedzy i różnorodność sytuacji przyrodniczych mogą wskazywać na potrzebę stosowania nowych metod i zasad, jednak odstępstwa od dotychczasowych zaleceń powinny być świadome i merytorycznie uzasadnione.

Także w Polsce od wielu lat prowadzone są programy restytucji gatunków, poprzez zasilenie istniejących populacji lub reintrodukcję na obszarach ich historycznego występowania. Niektóre z nich prowadzone są wzorcowo i przynoszą bardzo obiecujące wyniki, inne budzą poważne wątpliwości. Niektóre przedsięwzięcia w sytuacji obserwowanych zmian klimatycznych, naturalnego przesuwania się zasięgów i wycofywania się części gatunków z terenu kraju, lub też nieodwracalnej utraty i degradacji siedlisk, tracą szansę na długotrwałość efektów, inne mogą stanowić ostatnią szansę dla wymierających gatunków i należałoby je wspierać i intensyfikować. W przypadku wielu programów, ze względu na brak właściwego monitoringu lub niedostępność jego wyników, nie ma możliwości obiektywnej oceny ich efektów i wpływu na przyrodę, a tym samym wyciągania wniosków z ewentualnie popełnianych błędów lub też wykorzystania dobrych praktyk. Nadal prowadzone są też (pomimo ograniczeń prawnych) projekty wsiedlania obcych gatunków oraz zasilenia ich populacji, szczególnie w rybactwie śródlądowym oraz do celów łowieckich. Niestety – poza ogólnym obowiązkiem uzyskiwania zezwolenia na uwalnianie do środowiska osobników z gatunków objętych ochroną, brakuje obecnie

w naszym kraju kompleksowych ram prawnych oraz zasad i kryteriów dotyczących zatwierdzenia, prowadzenia i monitorowania takich programów.

W tej sytuacji zdaniem obu Komisji PROP należy pilnie:

- 1) przeprowadzić przegląd i ocenę dotychczasowych programów restytucji gatunków (przynajmniej największych przedsięwzięć lub dotyczących najrzadszych gatunków) pod kątem spełnienia kryteriów określonych przez IUCN, zgodności z aktualną wiedzą oraz wykazanej skuteczności;
- 2) w oparciu o rezultaty tego przeglądu opracować zalecenia dotyczące kryteriów i zasad przygotowania, konsultowania, zatwierdzenia, prowadzenia i monitoringu programów restytucji w warunkach Polski (z uwzględnieniem potrzeb w zakresie modyfikacji krajowych przepisów), a także wykonywania i upubliczniania raportów z uzyskanych efektów;
- 3) opublikować wytyczne dla przygotowania wniosków o zezwolenia GDOŚ (i ew. innych organów ochrony przyrody) na prowadzenie programów restytucji oraz przetłumaczyć na język polski i opublikować *IUCN Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations* (2013);
- 4) wprowadzić obowiązek opiniowania przez PROP planowanych programów restytucji oraz okresowej oceny uzyskanych w ich wyniku efektów;
- 5) nawiązać dialog pomiędzy MŚ i GDOŚ a Ministerstwem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie oceny i weryfikacji programów restytucji populacji ryb dwuśrodowiskowych.
- 6) stworzyć bazę danych, w której zostaną zgromadzone informacje o prowadzonych na terenie Polski programach reintrodukcji lub zasilania populacji gatunków, zawierającą ich założenia metodyczne, zakres przeprowadzonych prac oraz ich wyniki (z omówieniem skuteczności zastosowanych metod i napotkanych problemów).

Komisje PROP ds. Zwierząt i ds. Roślin deklarują gotowość współpracy merytorycznej przy realizacji tych zaleceń i włączenia do niej uznanych gremiów naukowych.

dr Sabina Pierużek-Nowak
przewodnicząca Komisji PROP ds. Zwierząt

dr Michał Falkowski
przewodniczący Komisji PROP ds. Roślin

Do wiadomości:

- Minister Środowiska
- Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej
- Główny Konserwator Przyrody
- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- członkowie PROP
- opinia publiczna
- a/a